

άγιος

άγιος, **-ία** κ. **-ια**, **-ιο**, επίθ. [<αρχ. ἅγιος], άγιος. **1.** που είναι καλός, τίμιος, ευσεβής, ενάρετος, αγνός: «ο τάδε είναι άγιος άνθρωπος κι όλοι τον υποληπτόμαστε || αποκλείεται να σ' έβρισε, γιατί αυτός είναι άγιος». **2.** που δεν ενοχλεί, που δεν πειράζει, που δεν κάνει κακό σε κανέναν: «ο τάδε είναι άγιος και δεν μπερδεύεται στις διαμάχες της γειτονιάς». **3.** οτιδήποτε έχει πολύ μεγάλη ηθική αξία για κάποιον: «κανείς εχθρός δε θα πατήσει τ' άγια χώματα της πατρίδας μας». **4.** προσφώνηση ιερωμένου ή τιτλούχου ή μεταξύ ιερωμένων ή τιτλούχων της Εκκλησίας μας: «πώς τέτοια ώρα απ' το σπίτι μου, άγιε πατέρα; || άγιε ηγούμενε, σε θέλουν στην Αγία Επιστασία». **5.** το αρσ. ως ουσ. **ο άγιος**, (στη γλώσσα της αργκό) ο πρωκτός, η κωλοτρυπίδα: «μου 'δωσε μια κλωτσιά και με βρήκε κατευθείαν στον άγιο». Επίρρ. **άγια**. (Ακολουθούν 59 φρ.)·

- Άγια Νύχτα, βλ. λ. [νύχτα](#)·

- άγιε Νικόλα μου, βοήθα με. -Κούνα κι εσύ τα χέρια σου, βλ. λ. χέρι·

- άγιες μέρες, βλ. λ. μέρα·

- Άγιοι Τόποι, βλ. λ. [τόπος](#)·

- άγιος Βασίλης ή αγιο-Βασίλης, αυτός που σκορπάει τα λεφτά του, που μοιράζει δώρα, ο χουβαρντάς: «κάποτε ήταν πολύ φτωχός, αλλά τώρα που τα κούμησε είναι σκέτος αγιο-Βασίλης». Αναφορά στον ομώνυμο άγιο, που φέρνει την παραμονή της Πρωτοχρονιάς δώρα στα μικρά παιδιά·

- βρήκες άγιο ν' ανάψεις κερί, λέγεται στην περίπτωση που ενεργούμε άστοχα, ακατάλληλα: «αν τα βρω σκούρα στη δουλειά, θα ζητήσω τη βοήθεια του τάδε. -Βρήκες άγιος ν' ανάψεις κερί. Αυτός, αγόρι μου, είναι απατεώνας!». Πολλές φορές, άλλοτε μετά το ρ. και άλλοτε μετά το άγιο της φρ.ακολουθεί το κι εσύ·

- γίνομαι σαν τον άγιο, βλ. φρ. γίνομαι σαν τον άγιο Ονούφριο·

- γίνομαι σαν τον άγιο Ονούφριο, αδυνατίζω, εξαντλούμαι πάρα πολύ από υπερβολική κούραση, δίαιτα, νηστεία ή μακροχρόνια αρρώστια: «με τόσο εξαντλητική δίαιτα που έκανε, έγινε σαν τον άγιο Ονούφριο || έμεινε δυο μήνες στην κλινική κι έγινε σαν τον άγιο Ονούφριο»·

- δε δίνει του αγίου θυμίαμα ή δε δίνει ούτε στον αγίο του θυμίαμα, βλ. φρ. δε δίνει του αγίου του νερό·

- δε δίνει του αγίου του νερό ή δε δίνει ούτε στον αγίο του νερό, είναι πολύ τσιγκούνη, πολύ φιλάργυρος: «απ' αυτόν μωρέ, πήγες να πάρεις κι εσύ δανεικά; Αυτός δε δίνει του αγίου του νερό». Συνών. δε δίνει ούτε την αμαρτία του / δε δίνει του αγγέλου του νερό ή δε δίνει ούτε στον άγγελό του νερό / δε δίνει του αγίου του θυμίαμα ή δε δίνει ούτε στον αγίο του θυμίαμα·

- δεν είμαι άγιος, έκφραση με την οποία θέλει να δικαιολογήσει κάποιος μια ανήθικη πράξη του ή για να δηλώσει πως έπαψε πια να ανέχεται κάτι που μέχρι τώρα απέβαινε σε βάρος του: «μόλις είδα το ταμείο ανοιχτό άπλωσα το χέρι μου, γιατί δεν είμαι άγιος || δεν ανέχομαι άλλο να μ' εκμεταλλεύεσαι, γιατί δεν είμαι άγιος». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το εγώ και μετά το ρ. της φρ. ακολουθεί το κανέναν. (Λαϊκό τραγούδι: **εγώ δεν είμαι άγιος** για να σε συγχωράω, εσύ να κάνεις σφάλματα κι εγώ να σ' αγαπάω)·

- δουλειά και άγιος ο Θεός, βλ. λ. [δουλειά](#)·

- ε μα τον άγιο! έκφραση αγανάκτησης ή δυσφορίας: «ε μα τον άγιο, σταμάτα αυτή την γκρίνια σου!». Συνών. ε μα την αλήθεια! (α) / ε μα την πίστη μου! / ε μα το Θεό! / ε μα το ναι(!)·

- έγιναν όλα καλά κι άγια, έγιναν όλα με το σωστό, με τον ενδεδειγμένο τρόπο: «δεν υπάρχει καμιά εκκρεμότητα μεταξύ μας, γιατί όλα έγιναν καλά κι άγια || είμαι πολύ ευχαριστημένος με τη δουλειά που μου παρέδωσες, γιατί έγιναν όλα καλά κι άγια»·

- έγινε η νύχτα του αγίου Βαρθολομαίου, βλ. λ. [νύχτα](#).
- έγινε σαν τον άγιο Γαμώτο, βρίσκεται σε άθλια ψυχολογική κατάσταση, κάτι που γίνεται αμέσως αντιληπτό: «απ' τη μέρα που χώρισε με τη γυναίκα του, έγινε σαν τον άγιο Γαμώτο».
- είχε άγιο ή είχε κι άγιο, **α.** ήταν πολύ τυχερός και δεν έπαθε κάτι κακό, ιδίως σε κάποιο δυστύχημα, είχε προστάτη: «δε θα γλίτωνε μετά από τέτοιο τρακάρισμα, αν δεν είχε άγιο». **β.** πέτυχε στη ζωή του ή σε κάποια δραστηριότητά του, όχι μόνο επειδή ήταν άξιος, αλλά επειδή είχε και την εύνοια της τύχης: «είναι έξυπνο και ικανό άτομο, αλλά είχε κι άγιο που πρόκοψε τόσο πολύ». (Λαϊκό τραγούδι: *καλή είν' η υπομονή, καλό και το κουράγιο, μα πρέπει να 'χεις κι άγιο*).
- έπεσε η αγία ράβδος, βλ. λ. [ράβδος](#).
- η Αγία Κοινωνία, βλ. λ. κοινωνία.
- η επιφοίτηση του αγίου Πνεύματος, βλ. λ. [επιφοίτηση](#).
- θα γίνει η νύχτα του αγίου Βαρθολομαίου, βλ. λ. [νύχτα](#).
- θα πέσει (η) αγία ράβδος, βλ. λ. [ράβδος](#).
- κάθομαι άγια ή κάθομαι καλά κι άγια, συμπεριφέρομαι σωστά, φρόνιμα, με σύνεση, καθώς πρέπει: «δεν έχω παράπονο απ' το γιο σου, γιατί, όσο έλειπες, κάθισε καλά κι άγια». (Λαϊκό τραγούδι: *αλλού έκανες τα κόλπα σου εδώ θα κάτσεις άγια, γιατί άλλα μάτια έχει ο λαγός κι άλλα η κουκουβάγια*).
- καλά κι άγια, έκφραση με την οποία επικροτούμε αυτά που είπε ή έκανε κάποιος: «καλά κι άγια του τα 'πες του παλιοαλήτη! || καλά κι άγια αυτά που έκανες μέχρι τώρα και σου εύχομαι να συνεχίσεις με τον ίδιο τρόπο».
- καλός κι άγιος, είναι καλός και ευσεβής: «καλός κι άγιος αυτός ο άνθρωπος, δε λέω, αλλά με το σταυρό στο χέρι δεν πρόκοψε κανέναν στη ζωή του».
- καλός κι άγιος... (ακολουθεί κύριο όνομα), αλλά..., έκφραση με την οποία θέλουμε να μετριάσουμε την κακή κριτική μας για το άτομο στο οποίο αναφερόμαστε: «καλός κι άγιος ο Τάκης, αλλά πολύ πίνει, ρε παιδάκι μου!».
- κάνω τον άγιο, βλ. φρ. *κάνω τον άγιο Ονούφριο*.
- *κάνω τον άγιο Ονούφριο*, **α.** προσποιούμαι, υποκρίνομαι τον καλό, τον τίμιο: «κάθε φορά που θέλει να τον βοηθήσουμε, μας κάνει τον άγιο Ονούφριο». **β.** προσποιούμαι τον ανήξερο, τον αθώο: «κάθε φορά που γίνεται θέμα για τον καβγά, *κάνω τον άγιο Ονούφριο*, γιατί είχα πάρει κι εγώ μέρος σ' αυτό».
- *κατά τον άγιο και το κερί του*, λέγεται στην περίπτωση εκείνη που κάποια ενέργεια εξυπηρετεί ή ταιριάζει σε κάποια περίπτωση: «τον διευθυντή της τράπεζας που κάθε τόσο μ' εξυπηρετεί με διάφορα δάνεια, θα του κάνω ένα πολύ ακριβό δώρο, γιατί *κατά τον άγιο και το κερί του*». Συνών. *κατά το πάπλωμα και το ξάπλωμα / κατά τον καιρό και το χορό*.
- ... κι άγιος ο Θεός, βλ. λ. Θεός.
- κι ο άγιος θέλει φοβέρα, βλ. λ. φοβέρα.
- *κολάζει κι άγιο*, (για γυναίκες) είναι προκλητικά ντυμένη ή πολύ όμορφη και προκλητική: «κάθε φορά που βλέπω αυτή τη γυναίκα, *κάνω ένα σωρό πονηρές σκέψεις*, γιατί, όπως βλέπεις, *κολάζει κι άγιο*». Συνών. *κολάζει και παπά*.
- *μα τον άγιο!* όρκος για να γίνουμε πιστευτοί για αυτά που λέμε σε κάποιον: «*μα τον άγιο*, σου λέω, τα πράγματα έγιναν έτσι ακριβώς, όπως στα λέω!». (Λαϊκό τραγούδι: *κάτω στον Πειραιά στο μουράγιο, είπα να*

σκοτωθώ, **μα τον άγιο**). Για έναν που ζει σε πόλη, όταν κάνει αυτόν τον όρκο, υποσυνείδητα τις πιο πολλές φορές αναφέρεται στον πολιούχο άγιο της πόλης στην οποία κατοικεί. Έτσι, στα Επτάνησα, η αναφορά γίνεται στον άγιο Διονύσιο και στον άγιο Σπυρίδωνα, στη Θεσσαλονίκη η αναφορά γίνεται στον άγιο Δημήτριο, στην Πάτρα στον άγιο Ανδρέα και σε άλλες πόλεις σε άλλους. Πολλές φορές, η φρ. κλείνει με το σου λέω·

- **μα τον άγιο Κωνσταντίνο!** **α.** όρκος για να γίνουμε πιστευτοί για αυτά που λέμε σε κάποιον: «μα τον άγιο Κωνσταντίνο, δε σου λέω ψέματα!». (Τραγούδι: *κι εκεί στου μακελειού την άψη δαγκώνω τα σκοινιά τα λύνω και **μα τον άγιο Κωνσταντίνο** όλους τους ρίχνω μες στη χάψη δεμένους με τα χέρια πίσω*). **β.** είναι και φορές που ακούγεται χάριν ομοιοκαταληξίας: «είναι αλήθεια πως πήγε ο τάδε στο Λονδίνο; -Μα τον άγιο Κωνσταντίνο! || δε στο δίνω, δε στο δίνω, μα τον άγιο Κωνσταντίνο!». **γ.** ιδίως σε χρήση από τα παιδιά στο παιχνίδι του κρυφτού, που, όταν το παιδί που τα φυλούσε τελείωνε την προσυμφωνημένη αρίθμηση κατέληγε με τη στερεότυπη φρ. *φτου και βγαίνω κι όποιον βλέπω τονε φτύνω, μα τον άγιο Κωνσταντίνο*·

- *μην τάξεις σ' άγιο κερι και σε παιδί κουλούρι*, βλ. λ. [κερί](#)·

- *μην του φύγει το άγιο μύρο*, βλ. λ. [μύρο](#)·

- *μιλώ τίμια κι άγια*, μιλώ ακριβοδίκαια, εκφέρω τη γνώμη μου χωρίς φόβο και χωρίς πάθος, τα λέω ντόμπρα και σταράτα: «σε θέματα δικαιοσύνης δεν παίρνω το μέρος κανενός και μιλώ τίμια κι άγια»·

- *ο άγιος (άι) Βασίλης*, χαρακτηρισμός ατόμου που πηγαίνει κάπου φορτωμένος με δώρα: «παιδιά, τρέξ' τε, ήρθε ο παππούς, ήρθε ο άγιος Βασίλης!»·

- *ο χωριάτης άγιος κι αν γενεί, σκατένια έχει τη χάρη*, βλ. λ. [χωριάτης](#)·

- *ούτε του αγίου Βασιλείου δεν ήταν έτσι*, έκφραση απόλυτης ικανοποίησης για την καθαριότητα και την τάξη που επικρατεί σε έναν κλειστό ιδίως χώρο: «μόλις έμαθε πως θα 'ρθουν οι φίλοι του να τον επισκεφθούν, έφτιαξε το δωμάτιό του, που ούτε του αγίου Βασιλείου δεν ήταν έτσι». Από το ότι στη γιορτή του αγίου Βασιλείου, που συμπίπτει με την πρώτη μέρα του χρόνου, συνήθως όλα τα σπίτια λάμπουν από πάστρα·

- *περπατώ καλά κι άγια ή περπατώ τίμια κι άγια*, ζω, συμπεριφέρομαι με τιμιότητα και δικαιοσύνη, συμπεριφέρομαι όπως πρέπει, όπως αρμόζει σε άγιο άνθρωπο: «δεν έχω να φοβηθώ κανέναν στη ζωή μου, γιατί πάντα περπατώ τίμια κι άγια || απ' τη μέρα που βγήκε απ' τη φυλακή, περπατάει τίμια κι άγια»·

- *σ' άγιο, μικρό και τρελό μην τάξεις*, τρεις περιπτώσεις που πρέπει κανείς να το σκέφτεται καλά πριν υποσχεθεί, πριν τάξει κάτι, γιατί θα πρέπει οπωσδήποτε να πραγματοποιήσει την υπόσχεσή του, το τάξιμό του·

- *σαν τον άγιο (άι) Βασίλη*, λέγεται για κάποιον που πηγαίνει κάπου φορτωμένος με δώρα: «κάθε φορά που έρχεται ο παππούς στο σπίτι, τα εγγόνια του κάνουν τρελές χαρές, γιατί είναι φορτωμένος σαν τον άι Βασίλη»·

- *τα Άγια Πάθη*, βλ. λ. [πάθος](#)·

- *τα άγια των αγίων*, ο πιο ιερός χώρος του χριστιανικού ναού, όπου η είσοδος επιτρέπεται μόνο στους ιερείς·

- *της αγίας καθίστρας*, βλ. λ. [καθίστρας](#)·

- *το άγιο μύρο*, βλ. λ. [μύρο](#)·

- *το άγιο φως*, βλ. λ. [φως](#)·

- *τον άγιο που σε βοηθά, μην τονε προσκυνάς*, αυτόν που ούτως ή άλλως σε βοηθά δε χρειάζεται να τον καλοπιάνεις: «κοίταξε να βρεις τρόπο να πλησιάσεις το διευθυντή κι άσε τον υποδιευθυντή που είναι φίλος σου, γιατί τον άγιο που σε βοηθά, μην τονε προσκυνάς»·

- *τον έκανα άγιο*, τον ικέτευσα, τον θερμοπαρακάλεσα: «τον έκανα άγιο ν' αποσύρει τη μήνυση, ώσπου στο τέλος

ενέδωσε || τον έκανα άγιο να με βοηθήσει, αλλά αυτός τίποτα»·

- του αγίου άναβε κερι και του διαβόλου δέκα, βλ. λ. διάβολος·

- του αγίου Μάμα, βλ. φρ. του αγίου Πούτσου ανήμερα·

- του αγίου Ποτέ, βλ. φρ. του αγίου Πούτσου ανήμερα·

- του αγίου Πούτσου, βλ. φρ. του αγίου Πούτσου ανήμερα·

- του αγίου Πούτσου ανήμερα, λέγεται ειρωνικά για οφειλή που ποτέ δε θα επιστραφεί ή για υπόσχεση που ποτέ δε θα πραγματοποιηθεί ή γενικά ειρωνικά ως απάντηση σε κάποιον που μας ρωτάει *πότε* θα πραγματοποιηθεί κάποια παράκληση ή απαίτησή του: «αφού δάνεισες λεφτά σ' αυτόν τον μπαταξή, θα τα πάρεις πίσω του αγίου Πούτσου ανήμερα || αν σου υποσχέθηκε πως θα σε πάρει στη δουλειά του, να είσαι σίγουρος πως θα σε πάρει του αγίου Πούτσου ανήμερα || πότε θα μου επιστρέψεις τα λεφτά που σου δάνεισα; -Του αγίου Πούτσου ανήμερα». Συνών. *στις τριάντα δύο του μηνός / τη μέρα που δεν έχει αύριο / το μήνα που δεν έχει Σάββατο / του χρόνου που δεν έχει Σάββατο*·

- του χωριού ο άγιος δόξα δεν έχει, λέγεται στην περίπτωση που υποτιμάμε τα ντόπια προϊόντα τα οποία μπορούμε να τα έχουμε σε πρώτη ζήτηση και προτιμάμε προϊόντα τα οποία περιμένουμε να έρθουν από ξένη περιοχή, από ξένο κράτος, μόνο και μόνο για να αποκτήσουμε προϊόντα ξενόφερτα: «είναι κι αυτός της νοοτροπίας πως ό,τι είναι ξένο είναι καλό και δεν εμπιστεύεται τα ελληνικά προϊόντα. -Του χωριού ο άγιος δόξα δεν έχει»· βλ. και φρ. *ουδείς προφήτης στον τόπο του*, λ. προφήτης·

- τρεις κι (η) άγια Τριάδα, (για προσπάθειες) έκφραση με την οποία κάποιος, που απέτυχε στις δυο προηγούμενες προσπάθειές του να φέρει το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, ζητάει να επιχειρήσει να επαναλάβει την προσπάθειά του για τρίτη και τελευταία φορά, γιατί έχει την πεποίθηση πως τώρα θα πετύχει, μια και προϋπάρχει η πείρα από τις δυο προηγούμενες φορές· βλ. και φρ. *τρίτη και φαρμακερή*, λ. τρίτος·

- των αγίων τα καλά, **α.** αφθονία υλικών αγαθών: «κάθε φορά που πληρώνεται, κουβαλάει στο σπίτι του των αγίων τα καλά». **β.** απευθύνεται σε κάποιον και ως ευχή: «Ο Θεός να σου δίνει των αγίων τα καλά!»·

- φέρομαι καλά κι άγια ή φέρομαι τίμια κι άγια, βλ. φρ. *περπατώ καλά κι άγια*·

- φτωχός άγιος δοξολογία δεν έχει, βλ. λ. [φτωχός](#).